

мистецтва і т. ін. міцніша за матеріальну та не може бути знищена внаслідок застосування зброї та руйнації.

Література:

1. Виконавчий регламент Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_721.

2. Гаазька конвенція про захист культурних цінностей на випадок збройного конфлікту. Юридична енциклопедія. У 6 т. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Біжана, 1998-2004.

3. Зеленьська О. М. Формування полікультурної компетентності курсантів вищих військових навчальних закладів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2012. 20 с.

4. Павленко В. М. Етнопсихологія: підручник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 448 с.

5. Herskovits M. Les bases de l' anthropologic cultural. Paris: Port, 1967.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-317-3-10>

FOLKLORE CULTURAL TRADITIONS IN THE UKRAINIAN NATIONAL THEATER

ФОЛЬКЛОРНІ КУЛЬТУРНІ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ТЕАТРИ

Matvieieva K. V. Матвєєва К. В.

*Member at Young Scientists Council
at the Ministry of Education
and Science of Ukraine,
PhD Student*

*Kyiv National University of Culture
and Arts*

Kyiv, Ukraine,

*Assistant at the Department
of Philosophy and Pedagogy
Dnipro University of Technology
Dnipro, Ukraine*

*член Ради молодих учених при
Міністерстві освіти і науки України,
аспірантка*

*Київський національний університет
культури і мистецтв*

м. Київ, Україна,

*асистент кафедри філософії
і педагогіки*

*Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
м. Дніпро, Україна*

Важливим аспектом відтворення культурної «пам'яті української нації, відчуття національної ідентичності та збереження культурних цінностей являє собою процес кодування у фольклорі, що як і мова є

генетичним кодом нації» [5, с. 66]. І українські класичні вистави, наповнені фольклором, з часом стали традиційними у репертуарі українського національного театру (Наталка-Полтавка І.Котляревського, «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка, «Назар Стодоля» Т.Г. Шевченка, «Кайдашева сім'я» І. Нечуй-Левицького, «Ой не ходи Грицю, та на вечорниці...» М. Старицького тощо).

Варто відзначити, що видатні постаті українського національного театру, серед яких драматурги, режисери, художники, композитори, хореографи, фольклористи та інші культурні діячі (І. Котляревський, І. Карпенко-Карий, М. Кропивницький, М. Старицький, М. Лисенко, В. Верховинець, В. Кричевський, Л. Курбас, І. Шулук, Л. Кушкова, В. Галацька), ґрунтовно вивчали українські культурні традиції, і фольклорні зокрема, та втілювали їх у театральних виставах, що являє собою процес формування національної ідентичності, разом з тим збереження і відродження культурної пам'яті української нації.

Режисера і засновника модерного українського театру Л. Курбаса «проблеми культурної спадщини хвилювали завжди, взяти, хоча б, його допис «На теми дня», де він, зокрема, зазначає, що Карпенко-Карий, Кропивницький, Старицький дали нам такі цінності, які свою публіку матимуть завжди» [4, с. 167]. Власне, в репертуарі «Молодого театру» Л. Курбаса в 1919 була здійснена вистава «Різдяний вертеп», адже, «в пошуках оригінального матеріалу, (Курбас) «не міг пройти мимо нашого українського вертепу. Перше – тому, що, як театр маріонеток, вертеп є театром ідеальним у своїй театральності. Друге – тому, що в історичному надбанні українського театру вертеп має найбільше здорового і художнього серед української драматичної творчості минулих віків» [4, с. 85].

Важливо наголосити, що можливості українських національних театрів у пошуках автентичних українських фольклорних культурних традицій сьогодні значно ширше, адже окрім індивідуальних, поодиноких відшукувань режисерами, діячами театру, у різних куточках України існують та функціонують наукові установи, лабораторії, що досліджують український фольклор – Київського Інститут мистецтвознавства, фольклору і етнології ім. М.Рильського Національної академії наук України, Лабораторія фольклору та етнографії Дніпропетровської академії музики, Лабораторія фольклористичних досліджень Львівського національного університету ім. І.Франка, Лабораторія музичного фольклору Київського національного університету культури і мистецтв, Кафедра фольклористики ННІ філології КНУ імені Тараса Шевченка тощо. Також існують цифрові архіви, наприклад, проєкт «Народні пісні України», створений в 2021 році співачкою та етномузикологинєю за освітою Марічкою Марчиком за підтримки українсько-канадського дослідно-документаційного центру та

української діаспори Канади «частина матеріалів складається з народно-пісенних архівів Лабораторій Етномузикології Національних Музичних Академій Києва та Львова, а також приватних архівів фольклористів, записаних переважно у «золоті пори» фольклористики в період з 70-х років ХХ століття до сьогодні» [6].

У місті Дніпро до 2014 року існувала науково-дослідна лабораторія українського фольклору, народних говорів та літератури Нижньої Наддніпрянщини ім. О. Гончара, де науковці К. Фролова, В. Буряк, М. Долгов, В. Галацька, В. Карпович, М. Марфобудінова, вивчали «виміри проблеми розвитку фольклору Нижньої Наддніпрянщини, зокрема пісенної творчості» [2, с. 91].

Вже сьогодні, завідувачкою літературної частини Дніпровського національного академічного українського музично-драматичного театру ім. Т.Г. Шевченка є кандидат філологічних наук, з 1995-2014 рр. старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії українського фольклору, народних говорів та літератури Нижньої Наддніпрянщини ім. О. Гончара Галацька Валентина Леонідівна. Маючи високу кваліфікацію, досвід спілкування з носіями українського фольклору під час фольклорних експедицій, як викладач закладів вищої освіти – теоретично доносить суть українських фольклорних культурних традицій здобувачам, що є моментом розширення їх культурної свідомості. В Дніпровському національному академічному українському музично-драматичному театрі ім. Т.Г. Шевченка В. Галацька втілює свої знання практично, і є ретранслятором: в процесі підготовки вистав до показу, консультує режисерів, акцентує увагу акторів на нюанси і особливості відтворення українського фольклору. Таким чином українські вистави, які можна віднести до класичного репертуару українського національного театру, викликають у глядача відчуття спорідненості, близькості і бажання наслідувати побачене, про що свідчать відгуки глядачів. Разом з тим український національний театр (Львівський національний академічний український драматичний театр ім. М. Заньковецької, Дніпровський національний академічний український музично-драматичний театр ім. Т.Г. Шевченка, Київський національний академічний драматичний театр ім. І. Франка, Івано-Франківський національний академічний драматичний театр ім. І. Франка та багато інших театрів по всій Україні), використовуючи фольклорні культурні традиції, виконує просвітницьку роль для глядача.

З вищевикладеного можемо відзначити, що фольклорні культурні традиції у класичних українських виставах українського національного театру являють собою особливо важливий чинник у збереженні, репрезентації і відродженні національних цінностей, автентичних українських культурних традицій, як частини культурної спадщини, а

значить і культурної пам'яті української нації. В українських класичних виставах відтворені особливості національної культури – українська мова, що вібрує своїм звучанням, і разом з тим характерний темпоритм, інтонації, музично-пісенна й танцювальна частини, колористика, що резонують з душею глядача й активізують людський потенціал.

Важливо наголосити, що під час повномасштабної російсько-української війни український національний театр проявився як джерело моральних цінностей, духовний центр українського суспільства і національної культури зокрема, що надихає та об'єднує в єдине родинне коло український етнос та «представників всіх етнічних груп, які визнають саме Україну своєю батьківщиною, поважають українські державно-політичні традиції й українську мову як державну та інтегруючу для всього суспільства» задля перемоги, збереження і відбудови країни в її автентичному вигляді [3].

Література:

1. Буряк В.Д. Поетика інформаційно-художньої свідомості [Еволюція форм і методів вираження інформації (факту) в контексті інтелектуалізації творчої свідомості]: моногр. – Дніпро: Дніпропетр. Ун-ту, 2001. 392 с.
2. Галацька В. Особливості побутування сучасної ліричної пісні нижньої Наддніпрянщини. *Матеріали до української етнології*. 2012. Вип. 11. С. 91-96.
3. Дністрянський М. Як ідентифікувати суб'єктів етнонаціональних взаємин в Україні. 2019. URL: <https://cutt.ly/T6QVcqu> (дата звернення: 12.05.2023).
4. Єрмакова Н. Березільська культура: Історія, досвід. Київ: Фенікс, 2012. 512 с.
5. Матвєєва К. Існування фольклорних традицій в сучасному українському театрі у викликах сьогодення. *II Міжнародний форум молодих науковців та дослідників «SCIENCE AND STUDY 2020» (країні доповіді)*. (17-18 вересня 2020 р., Київ). Київ, 2020. С. 66 – 71.
6. Татаренко І. Щойно створений цифровий архів «Народні пісні України» викликавши ажіотаж у всьому світі. 2021. URL: <https://cutt.ly/P5gtx4A> (дата звернення: 11.05.2023).